

Järjestö- ja kehittämispalvelut / RNo

9.4.2013

ville.heinonen@minedu.fi
seija.rasku@minedu.fi

Kannanotto ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän kehittämiseen liittyvään kuulemistilaisuuteen (OKM/122/040/2011)

Ammattiliitto Pro kiittää TUTKE2-hankkeen työryhmää hyvin valmistelluista esityksistä koskien ammatillisen tutkintojärjestelmän kehittämistä. Työryhmän esittämät toimenpiteet ovat konkreettisia ja niissä pureudutaan ammatillisen tutkintojärjestelmän kehittämisen kannalta keskeisiin asioihin.

Luku 1: Ammatillisten tutkintojen määritelmä

Pro pitää tärkeänä, että ammatillisen tutkinnon määrittelyssä huomioidaan tutkinnon muodossa hankitun osaamisen laaja hyödynnettävyys työelämässä useammassa kuin yhdessä työpaikassa. Tutkinnon osien suunnittelun tulee perustua työ- ja elinkeinoelämän osaamistarpeisiin. Olisi valitettavaa nähdä, että tutkintojen yhdenmukaistaminen johtaisi pienten alojen kannalta huonoon tilanteeseen, jossa alan erityisosaamisen kouluttaminen jäisi yritysten harteille. Teollisuuden työpaikkojen säilyminen Suomessa edellyttää, että tarjolla on alan osaamistarpeita vastaavaa ammatillista koulutusta. Ammatillista koulutusta tulee käsitellä hallittuna kokonaisuutena siten, että koulutus muodostaa jatkumon aina ammatillisesta perus- ja jatkokoulutuksesta ammattikorkeakoulutukseen. Pro tukee paikallisesti tarjottavien tutkinnon osien kehittämistä ja mahdollistamista osaksi tutkintojärjestelmää.

Pro kummeksuu tavoitetta, jonka mukaan ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden, pääsääntöisesti vielä hyvin nuorten, oletetaan omaavan valmiudet toimia itsenäisenä yrittäjänä. Tässä yhteydessä voidaan sen sijaan käyttää termiä yrittäjämäinen toiminta, jonka voidaan ymmärtää tarkoittavan itsenäistä ja tavoitteellista työtapaa.

Työryhmän esityksen mukaan ammattitutkinnoissa osoitettava osaaminen on perustutkintoa syvempää tai kohdistuu rajatumpiin työtehtäviin. Pro katsoo, että koko ammatillisen tutkintorakenteen tulisi perustua ajattelulle, jossa osaamisen taso kasvaa tutkintoportaalta seuraavalle siirryttäessä. Asiantuntijuuden piirteisiin kuuluu se, että osaaminen syventyy ja tarkentuu työkokemuksen myötä kapeammalle erityisalueelle. Näin ollen ammattitutkinnoissa hankittu osaaminen on perustutkintoa syvempää, mutta olisi perusteetonta kirjata, että osaaminen vaihtoehtoisesti kohdistuisi rajatumpiin tehtäviin.

Kriteereiksi ammattitutkinnoille ja erikoisammattitutkinnoille Pro esittää lisättäväksi, että tutkinnon suorittanut soveltaa työssään voimassa olevia lakeja ja sopimuksia mukaan lukien alalla noudatettavia työsuojelumääräyksiä. Ammatti- ja tai erikoisammattitutkinnon suorittaneet toimivat tyypillisesti vastuullisissa esimies- ja asiantuntijatehtävissä ja perehdyttävät ja ohjaavat muita työpaikalla.

Luku 2: Ammatillisten tutkintojen tutkintorakenne

Pro tukee 3-portaista tutkintorakennetta ammatillisissa tutkinnoissa eikä pidä tutkintorakenteen hajottamista useammalle tutkintotasolle työelämän näkökulmasta perusteltuna. Nykyinen 3-portainen tutkintorakenne tarjoaa hyvät mahdollisuudet osaamisen kehittämiseen. Tutkintojen tuottama jatko-opintokelpoisuus huomioiden tutkintorakenne avaa ovet pitkäjänteiselle ammatillisen osaamisen kehittämiselle.

Järjestö- ja kehittämispalvelut / RNo

9.4.2013

Pro tukee työryhmän esitystä, jonka mukaan ammatillisen tutkintorakenteen tulee tukea ammattialalla tapahtuvia osaamistarpeiden muutoksia ja yksilöiden urakehitystä. Työryhmän esityksestä poiketen Pro esittää, että tutkintonimikkeet otettaisiin käyttöön myös kaikissa ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa. Tutkintonimikkeiden muodostaminen kaikille aloille ja tutkintotasolle olisi työelämän kannalta tarpeellinen uudistus. Sillä on vaikutuksia mm. työllistymiseen ja henkilökohtaiseen uralla etenemiseen.

Luku 4: Ammatillisten tutkintojen muodostuminen

Pro pitää valinnaisuuden lisäämistä tutkinnoissa hyvänä asiana ja katsoo sen lisäävän tutkintojen joustavuutta. Sen sijaan tutkintojen muodostumissääntöihin kaivataan selkeyttä. Muodostumissääntöjen tulee olla koulutukseen hakeutuvalle tai tutkinnon suorittajalle ymmärrettäviä. Lisäksi on huolehdittava riittävästä ohjauspalveluista, mm. mahdollisuudesta pohtia yhdessä opinto-ohjaajan kanssa mielekästä tapaa valinnanmahdollisuuksien hyödyntämiseen tutkinnon rakentamisessa.

Ammatillista tutkintojärjestelmää kehitettäessä on otettava huomioon tutkintojen rajapinnat mm. korkeakouluopintoihin. Tutkintojärjestelmän kehittämisen tulee perustua työelämän osaamistarpeisiin. Parhaillaan käynnissä oleva työnjohtokoulutuskokeilu on hyvä esimerkki siitä, miten työelämälähtöisesti selvitetään koulutuksen tarvetta alakohtaisesti ja tiiviissä työelämäyhteistyössä.

Luku 5: Ammatillisten tutkintojen tutkinnon perusteet ja niiden valmisteluprosessi

Koulutustoimikuntien laajaa, alakohtaisiin osaamistarpeisiin liittyvää ennakointitietoa ja asiantuntemusta tulisi voida hyödyntää nykyistä paremmin mm. tutkintojen perusteita uudistettaessa. Koulutustoimikuntien rooli on merkittävä myös siitä näkökulmasta, että voidaan varmistaa johdonmukaisuus saman alan koulutuksen sisällä tutkintotasolta toiselle, esimerkiksi ammatillisesta koulutuksesta korkeakouluun siirryttäessä. Ammatillisen tutkintojärjestelmän tulisi muodostaa työelämän osaamistarpeiden näkökulmasta ehjä ja looginen kokonaisuus, jonka eri osat täydentävät ja tukevat toisiaan ja jossa yksilön on helppo liikkua ja saada tunnustus eri tutkintotasolla hankitulle osaamiselle.

TUTKE2-hankkeen jatkovalmistelussa huomioitavaa

TUTKE2-hankkeen jatkovalmistelussa Pro kiirehtii alakohtaisen tarkastelun käynnistämistä. Työnjohtokoulutus on kytkettävä vahvasti jatkovalmisteluun ja hyödynnettävä siinä työnjohtokoulutuskokeilun tuloksia. Pro pitää tärkeänä, että ammatillisen koulutuksen rahoitusta koskeva uudistustyö käynnistetään pikaisesti.

Riina Nousiainen
koulutuspoliittinen asiantuntija